

Ce poți face cu o carte în vacanță

Caiet de lectură și scriere creativă
Clasa a V-a

Ioana Nanu
Marilena Șerban
Mădălina Vincene

art Klett

Dragă

(scrie-ți numele aici)

Poate că te întrebi, așa cum sugerează și titlul auxiliarului, de ce ai vrea să petreci câteva ore prețioase de vacanță făcând teme?

Să-ți spunem un secret: **acesta nu este un caiet de teme!** Este o **jucărie de cuvinte**, cum i-ar spune un îndrăgit autor român care a scris și cărți pentru copii. Vei găsi aici povești numai bune pentru vacanță, cu aventuri, prieteni și întâmplări amuzante, dar vei putea să pui în practică și idei de jocuri și activități.

Așa cum, de bună seamă, știi deja, **SUPERPUTEREA** pe care ți-o pot oferi cărțile este să călătorești în timp și spațiu pe calea lecturii și să fii parte din orice poveste fără să trebuiască să pleci de acasă. Desigur, poate că știi și alte căi, chiar mai ușoare, prin care poți căpăta această superputere. Diferența este că, așa cum o dovedesc studiile, **CITITUL ACTIV** asigură:

- ★ antrenament pentru creier;
- ★ acumulare de cunoștințe care nu se uită a doua zi;
- ★ creativitate (adică, printre altele, abilitatea de a găsi soluții la probleme care par, inițial, fără soluție);
- ★ o stare de bine.

Plus că vei fi în **MARE FORMĂ** când te întorci la școală, în septembrie!

Cea mai sigură modalitate de a practica cititul activ (și superputerea cu care vine la pachet) este să răspunzi la întrebări despre poveștile citite, să faci desene inspirate din povești, să rezolvi jocuri de cuvinte, să-ți spui părerea despre întâmplări și personaje, să creezi și tu povești. Și multe activități care transformă lectura într-un fel de **vânătoare de comori**.

Și mai e ceva. În vacanță parcă mereu apar momente din astea lungi în care te plictisești... Noi am pus la bătaie cele mai jucăușe idei, ca să îți oferim, în acest caiet, un prieten de vacanță care să te însoțească bucuros și cu folos oriunde vei merge, sau orice vei face.

Autoarele

CUPRINS

Unitatea 1 ● Jocuri de vacanță **7**

Unitatea 2 ● Călătorii, călătorii **39**

Unitatea 3 ● Lumi fantastice **81**

Evaluare ● La sfârșitul vacanței **129**

CĂLĂTORII calătorii...

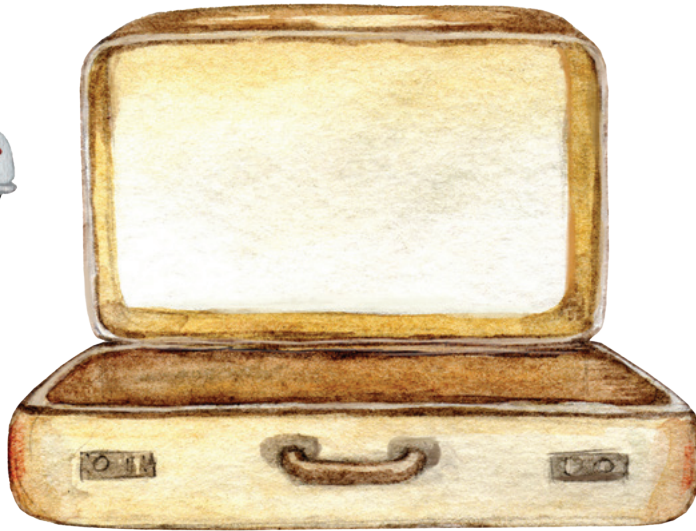
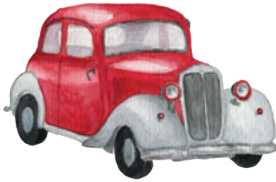
UNITATEA

2

- Geografie literară – planuri și strategii, aventură și suspans
- Bagaje de cuvinte
- Cum scăpăm de prejudecăți
- Ce miroase mai frumos – cartea sau filmul?
- Portofoliu – Harta călătoriilor mele prin cărți

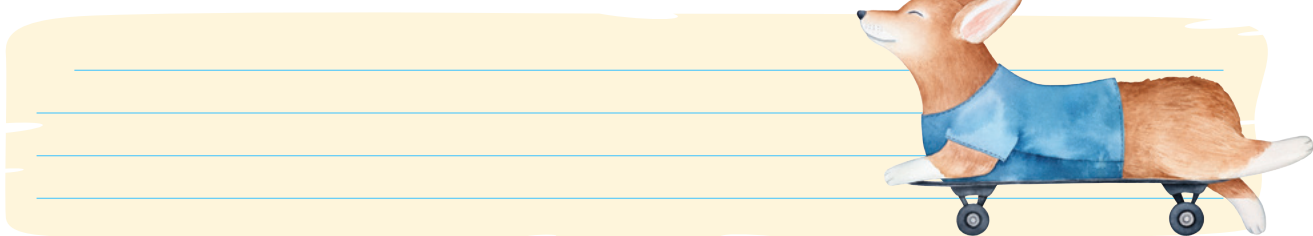
- 1** Pentru că sunt multe feluri de a călători (cu mașina, cu trenul, pe jos, cu avionul, cu bicicleta, cu vaporul etc.), gândește-te la cea mai bună modalitate de deplasare pe care ai alege-o dacă ai pleca într-o călătorie pentru a descoperi lumea și motivează-ți alegerea, scriind pe capacul valizei.

- 2** Scrie o narațiune, de 10-12 rânduri, în care să folosești următoarele cuvinte: *rechin, document, limba franceză, latitudine*.

- 27 Ce vehicul dintre cele menționate la începutul acestei unități crezi că este potrivit pentru aceste locuri? De ce?

28

Citește un fragment din *Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă*, de Michael Ende, autor și al celebrei *Povești fără sfârșit*. Încercuiește cuvintele care indică ce vede un vizitator în Lummerland (forme de relief, locuințe etc.). Pentru celelalte enigme apărute, Detectivul te sfătuiește să fii perseverent și să călătorești prin toată cartea.

Țara în care trăia Lukas, mecanicul de locomotivă, se numea Lummerland și era una tare mică.

Era chiar neînchipuit de mică, mai ales dacă am compara-o cu oricare altă țară, să zicem cu Germania, cu toate țările Africii la un loc sau cu China. Era cam de vreo două ori mai întinsă decât o sufragerie de-a noastră și, în cea mai mare parte, era acoperită de un munte cu două creste, una mai semeață, iar cealaltă ceva mai mărunțică.

De-a lungul și de-a latul muntelui ăstuia șerpuiau o sumedenie de drumuri, întinse peste felurite poduri și prin nenumărate trecători. În afara drumurilor, mai era o șină de cale ferată, destul de întortocheată și ea, ascunsă vederii în cinci locuri, prin tot atâtea tuneluri,

și ajungând până pe cele două creste ale muntelui.

Însă în Lummerland erau și niște case. Cum altfel! Cei drept, erau doar două la număr: una așa, ca toate casele, iar cealaltă cu o prăvălie la parter. Pe lângă ele, mai puneți la socoteală și o gară mică, proptită la poalele muntelui, în care locuia Lukas, mecanicul de locomotivă. Asta în timp ce sus, pe munte, prins între cele două creste, se înălța un castel.

După cum e lesne de văzut, țara asta, Lummerland, era destul de plină, iar de încăput nu prea aveau cum să încapă multe în ea.

Poate că ar merita să mai spunem că trebuia să umbli cu mare băgare de seamă prin așa o țară, căci numai să fi pășit dincolo de granițele ei și îndată te-ai fi ales cu picioarele murate binișor. La urma urmelor, Lummerland nu era decât o insulă.

Iar insula asta fusese aruncată taman în mijlocul oceanului nemărginit, ale cărui valuri, și cele mari, și cele mici, se spărgeau zi și noapte de granițele țării. E adevărat că apele astea se mai potoleau câteodată, iar pe întinderea lor, netedă și lucioasă, se oglindeau pe rând, noaptea și ziua, luna și soarele. Și, de fiecare dată când se întâmpla așa ceva, totul în jur arăta deosebit de frumos, sărbătoresc chiar. Astea erau clipele de care profita și Lukas, mecanicul de locomotivă, care venea pe plajă, se întindea pe acolo, pe undeva, și se bucura

de priveliște. Nimeni nu putea să spună de ce se numea insula asta Lummerland și nu altfel. Singura speranță rămânea ca, într-o zi, cineva să se apuce serios de treabă și să cerceteze și amănuntul ăsta.

Cum spuneam, în țara asta locuia Lukas, mecanicul de locomotivă, cu locomotiva lui. Acestea îi zicea Emma și era o locomotivă tare

destoinică, chiar dacă un pic de modă veche, căci era o locomotivă cu tender. Ceea ce deranja mai mult la ea era poate faptul că era puțin cam pântecoasă.

Acum, sigur că oricine poate să vină și să întrebe: la ce bun o locomotivă ca asta într-o țară atât de mică?

29 Scrie un răspuns pentru întrebarea din finalul fragmentului.

30 Caută în text răspunsurile la întrebările organizate de Inginer.

Ce este descris în text?

Cine face descrierea?

Cum este descris?

Din ce punct de vedere este descris?

De ce este descris?

31

Pentru a lucra alături de Criticul care analizează pe îndelete cum sunt scrise textele, transcrie, din primul alineat, o comparație și, din penultimul alineat, o personificare, analizează-le și scrie ce sugerează.

Comparația evidențiază

Personificarea din text este

și aceasta sugerează

32

Criticul crede că ai călătorit îndeajuns pentru a decide ce fel de text este cel despre Lummerland. Alege dintre următoarele variante și justifică-ți răspunsul.

33

Ioana Pârvulescu, scriitoare și prietenă cu amicul pasionat de scris din echipa lecturii creative, a găsit jurnalul în care Luca (un fel de rudă bucureșteană a lui Lukas) a scris despre cartea lui Ende. A adăugat și ea câteva întrebări pentru membrii cluburilor de lectură de pe pământ, din soare sau de oriunde. Dacă vrei să ai un jurnal ca al lui, nu trebuie decât să devii membru al unui astfel de club! (IT-istul îți șoptește să dai o simplă căutare pe internet: *Art, clubul de lectură*.) Până atunci, citește un fragment și joacă-te cu tot felul de nume.

31 ianuarie

[...] Pe locomotivă o cheamă Emma. Asta chiar îmi place. Toate mașinile de jucărie pe care le-am avut eu purtau un nume. Îmi place să dau nume chiar și lucrurilor, dacă le folosesc mai des. Așa că mi-am numit caietul ăsta, în care scriu, chiar Emma, pentru că e un fel de locomotivă a gândurilor mele.

Dacă aveți obiecte care poartă nume, notați-le aici: _____

Să ne gândim la nume potrivite pentru:

– un ghiveci din balcon cu o mușcată roșie ca... macul _____

– o mașină de jucărie care merge și îndărăt, ca racul _____

– un ceas din bucătărie, imobil _____

– un telefon mobil _____

– un telefon fix _____

– un pix _____

34 Pentru a afla rostul unei locomotive în Lummerland, citește mai departe.

Păi, orice mecanic de locomotivă are neapărat nevoie și de o locomotivă, căci altfel ce-ar mai conduce? Vreun lift? Ei, dacă ar fi așa, nici nu s-ar mai chema mecanic de locomotivă, ci mecanic de lift. Cât despre mecanicii de locomotivă, aceștia nici nu-și doresc să fie altceva decât mecanici de locomotivă. Atât și nimic mai mult. Ca să nu mai spun că în Lummerland nici nu se găsea vreun lift.

35 De ce crezi că nu există lift în Lummerland?

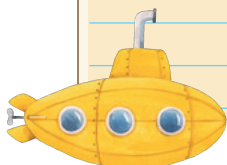

36 Te-ai plictisit de călătoria clasică, cea cu geamantanul alături, în vagonul de tren, fie el condus chiar de locomotiva Emma? Scrie o listă cu destinații și vehicule stranii de călătorie, în care să încapă totuși echipa lecturii și a scrierii creative...

Destinații stranii

1. Centrul Pământului

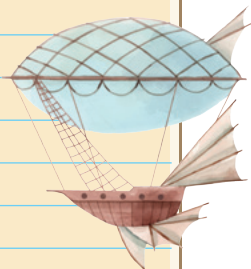
2.

Vehicule fantastice

1.

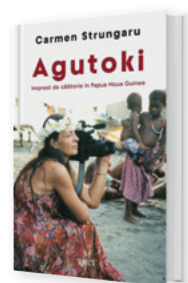
2. un mototren

37

Citind despre destinațiile neobișnuite, IT-istul și-a amintit de o carte apărută relativ recent: *Agutoki. Impresii de călătorie în Papua Noua Guinee*, de Carmen Strungaru. Citește primul fragment propus din această carte și colorează cu roșu un fragment care îți arată destinația pe care și-o propusese autoarea în copilărie. Înainte de a parcurge textul, notează care este ipoteza ta, având în vedere titlul cărții.

Ipoteza mea este că fata își dorea să ajungă în _____

Ce vrei să te faci când o să fii mare?

Știți desigur întrebările alea standard adresate copiilor de tipul „Pe cine iubești tu cel mai tare?” și „Ce vrei tu să te faci când o să fii mare?” pe care le pun adulții, fie ei musafiri,

vecini sau rude, în chip de conversație cu copilul. Aproape orice copil trece printr-o perioadă când visează să fie pompier, aviator, astronaut sau marinar.

Atunci s-a conturat foarte precis ce o să mă fac eu când o să fiu mare: „O să mă fac ceva care o să meargă în Africa, să studieze animalele și oamenii de acolo!” (Aflasem ce înseamnă a studia și îmi plăcea teribil cuvântul.) Probabil că o spuneam cu foarte multă convingere, căci, invariabil, toți erau cu gura până la urechi când îmi venea rândul să-mi declar țelul în viață și începeau să mă tachineze: ba că nu am cum să ajung în Africa – pentru că nu sunt băiat ca să fac așa ceva –, ba că nu mă primesc cei din Africa – că nu vorbesc ca ei –, ba că o să mă mănânce leul. Zâmbetele și comentariile celor din jur mă răneau și mă înverșunau. De ce nu mă credea nimeni? Și, mai ales, de ce toată lumea îmi spunea că, dacă aș fi băiat, ar mai fi fost posibil, dar așa... Am băgat la cap toate piedicile și m-am apucat să le demontez, convinsă că într-o zi le voi demonstra că și o fată poate să călătorească peste mări și țări!

Cu limba aproape că o rezolvasem. Aflasem ce e un caiet-vocabular și cum se scrie în el, așa că am luat din nou la citit cărțile cu pricina (jurnalele lui Livingstone și Stanley, n.n.) și mi-am copiat și învățat toate cuvintele în swahili pe care le-am întâlnit acolo.

La fel de important era să-mi stabilesc un traseu, așa cum văzusem în hărțile din cărțile lui Livingstone și Stanley, fapt pentru care harta Africii din atlasul meu

școlar a fost curând brăzdată de linii în toate direcțiile.

Cu mușchii, tot așa, eram pe calea ce bună. Am căpătat de la un prieten de familie niște haltere (de fapt, erau două bare de fier cu două cuburi de beton fixate la capete) și mă antrenam mereu. În plus, mă cocoțam peste tot și saream câte patru-cinci trepte deodată: Tarzan, și nimic mai mult.

Și, cum era vorba despre o călătorie cu vaporul, umpleam cada cu apă, puneam ceasul deșteptător (o ditamai talanga) pe marginea băii și mă băgam cu capul sub apă ca să văd cât rezist. Ceasul nu avea, desigur, secundar, dar eu rezistam până mă dădeau vecinii afară, baia fiind comună.

Despre lei, pantere, maimuțe și alte jivine citeam de prin cărțile de zoologie ale copiilor mai mari din vecini și din alte cărți care începuseră să se adune în casă rând pe rând, cele mai multe dintre ele de la Dodo, fratele mamei. El era singurul care nu râdea de mine și care, pe un ton foarte serios și autoritar, îmi spunea că, dacă chiar vreau să ajung în Africa, trebuie să citesc și să mă antrenez.

Până la lei, tigri, pantere, în camera noastră tot apăreau câini și pisici. Casa se popula ziua, când era mama la serviciu, și se golea seara, în ciuda lacrimilor mele. Apoi, după două-trei zile de cumințenie, se umplea la loc.

38

Acest fragment al amintirilor autoarei stârnește foarte multe emoții și Sensibilul te invită să scrii un mini-jurnal de lectură în care să notezi ce ai simțit citind acest fragment, ce te-a impresionat și de ce ti-a adus aminte.

Tocmai am citit un fragment din *Agutoki*, în care autoarea rememorează momente din copilăria sa, când își dorea

39

Dirijorul te invită să îți stabilești ordinea pe care o vei parcurge pentru a descifra cât mai bine mesajul unui astfel de text. Marchează ordinea etapelor pe care este indicat să le urmezi mai departe sau le-ai urmat deja:

- ☐ Identific sensuri figurate ale cuvintelor și le „decodez”.
- ☐ Am căutat/mi-am amintit informații despre autor.
- ☐ Am privit cu atenție titlul și am făcut ipoteze privind acțiunea/personajele.
- ☐ Stabilesc cărui tip de text (literar/non-literar) îi aparține fragmentul.
- ☐ Reiau firul acțiunii, formulând ideile principale/un rezumat.
- ☐ Folosesc cunoștințele despre structura textelor.
- ☐ Mă gândesc la impresiile mele după prima lectură.
- ☐ Formulez o opinie privind mesajul textului.
- ☐ Identific legături între mesajul textului și experiențele mele.

40

Descoperă în fragmentul propus un adevărat plan al fetei, ca o schiță tehnică a Inginerului. Completează câmpurile de mai jos cu informațiile extrase din text.

Scopul

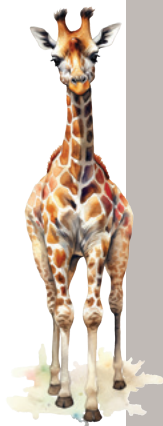
Dificultăți și piedici:

Avantaje, resurse și susținători:

Măsurile și acțiunile concrete:

- 41** Copila le dă un răspuns care, deși oferă niște indicii privind locul și interacțiunile, nu include numele niciunei ocupații: *o să mă fac ceva care o să meargă în Africa, să studieze animalele și oamenii de acolo*. Colecționarul a ales pentru tine o listă de meserii în care se studiază oamenii și animalele, iar tu, folosindu-te de un dicționar sau de informații de pe internet, notează ce are specific fiecare dintre acestea:

Biolog

Doctor

Meserii în care se
studiază oamenii
și animalele

Etolog

Paleontolog

- 42** O prejudecată este o idee pe care o avem despre cineva sau despre ceva și pe care o credem adevărată, fără să fi analizat și fără să fim informați corespunzător. În text, principalele pie-dici ale fetei sunt legate de prejudecăți. Criticul îți propune să răstorni fiecare prejudecată din text, folosind pentru fiecare un argument.

Cred că ea va putea ajunge să studieze oamenii și animalele din Africa, chiar dacă este prea departe, pentru că _____

Deși este fată, _____

Chiar dacă nu cunoaște limba, _____

În ciuda faptului că sunt multe animale sălbatice, _____

43

Folosește abilitățile Detectivului, rezolvând o problemă de lingvistică. În coloana stângă, sunt notate o serie de expresii chiar în limba swahili și, în coloana dreaptă, sunt notate aleatoriu traduceri acestora. Potrivește fiecare expresie cu traducerea ei, știind că numele zilelor săptămânii au legătură cu numărătoarea lor, dar începând cu ziua de sâmbătă, care este considerată prima.

1. tarehe tatu Disemba Jumamosi
2. tarehe tano Oktoba Jumapili
3. tarehe pili Aprili Jumanne
4. tarehe tano Oktoba Jumatatu
5. tarehe nne Aprili Jumanne
6. tarehe tano Oktoba Jumatano

- A. Luni, 5 octombrie
- B. Marți, 2 aprilie
- C. Miercuri, 5 octombrie
- D. Marți, 4 aprilie
- E. Duminică, 5 octombrie
- F. Sâmbătă, 3 decembrie

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

44

Carmen Strungaru adună în jurul ei două tipuri de aliați: cei din cărți (Livingstone și Stanley) și cei din viața reală (unchiul ei). Aceștia au ajutat-o, într-adevăr, să ajungă chiar mult mai departe de Africa, în insulele din Papua Noua Guinee. Despre întreaga ei experiență vei putea afla citind până la capăt cartea *Agutoki. Impresii de călătorii în Papua Noua Guinee*. Tu simți că ai alături persoane și personaje care te susțin sau te ajută ca modele în alegerile tale? Care sunt acestea și cum contribuie la ceea ce ți-ai propus? Pentru Sensibilul echipei, este foarte important să răspunzi întrebărilor următoare pentru a găsi experiențe personale raportate la text.

Pentru ceea ce mi-am propus, eu am alături, ca modele și susținători, pe _____

